

Gabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (L-Ewwel Awla)

13 ta' Lulju 2017*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Politika soċjali – Direttiva 2000/78/KE – Artikoli 1, 2 u 6 – Ugwaljanza fit-trattament – Projbizzjoni ta' kull diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess – Pensjoni tal-irtirar ta' impriża – Direttiva 97/81/KE – Ftehim Qafas dwar ix-xogħol part-time – Klawżola 4(1) u (2) – Modalitajiet għall-kalkolu tad-drittijiet kweżiti għall-pensjoni – Leġislazzjoni ta' Stat Membru – Trattament differenti tal-haddiema part-time”

Fil-Kawża C-354/16,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari taht l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mill-Arbeitsgericht Verden (tribunal industrijali ta' Verden, il-Ġermanja), permezz ta' deċiżjoni tal-20 ta' Ġunju 2016, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fis-27 ta' Ġunju 2016, fil-proċedura

Ute Kleinsteuber

vs

Mars GmbH

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (L-Ewwel Awla),

komposta minn R. Silva de Lapuerta, President tal-Awla, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (Relatur), C.G. Fernlund u S. Rodin, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: M. Szpunar,

Reġistratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

- għal U. Kleinsteuber, minn T. Ameis, avukat,
- għal Mars GmbH, minn W. Ahrens, avukat,
- għall-Gvern Ġermaniż, minn A. Lippstreu u T. Henze, bħala agenti,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn C. Valero kif ukoll minn C. Hödlmayr, bħala agenti,

wara li rat id-deċiżjoni, meħuda wara li nstema' l-Avukat Ġenerali, li l-kawża tinqata' mingħajr konkluzjonijiet,

* Lingwa tal-kawża: il-Ġermaniż.

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-klawżola 4(1) u (2) tal-ftehim qafas dwar ix-xogħol part-time, konkluz fis-6 ta' Ġunju 1997 (iktar 'il quddiem il-*"Ftehim Qafas"*), li jinsab fl-Anness tad-Direttiva tal-Kunsill 97/81/KE, tal-15 ta' Diċembru 1997, li tikkonċerna l-Ftehim Qafas dwar ix-xogħol part-time konkluz mill-UNICE, miċ-CEEP u mill-ETUC (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 5, Vol. 3, p. 267), kif emendata bid-Direttiva tal-Kunsill 98/23/KE, tas-7 ta' April 1998 (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 5, Vol. 3, p. 278) kif ukoll tal-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-5 ta' Lulju 2006, dwar l-implimentazzjoni tal-prinċipju ta' opportunitajiet indaqs u ta' trattament ugwali tal-irġiel u n-nisa fi kwistjonijiet ta' impjiegi u xogħol (ĠU 2006, L 204, p. 23) u tal-Artikoli 1 u 2 kif ukoll tal-Artikolu 6(1) tad-Direttiva tal-Kunsill 2000/78/KE, tas-27 ta' Novembru 2000, li tistabbilixxi qafas ġenerali għall-ugwaljanza fit-trattament fl-impieg u fix-xogħol (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 5, Vol. 4, p. 79).
- 2 It-talba tressqet fil-kuntest ta' tilwima bejn Ute Kleinsteuber u Mars GmbH fir-rigward tal-kalkolu tal-ammont tal-pensjoni tal-irtirar ta' impriża miksuba bħala haddiema part-time li telqet mill-impriża qabel ma sehh l-avveniment li jagħti dritt għall-ghoti tal-benefiċċju.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 Il-klawżola 4(1) sa (4) tal-Ftehim Qafas hija fformulata kif ġej:

"Il-Klawżola 4: Il-prinċipju ta' non-diskriminazzjoni

1. Fejn għandhom x'jaqsmu il-kondizzjonijiet tax-xogħol, haddiema part-time m'għandhomx jiġu ttrattati b'manjiera inqas favorevoli minn haddiema full-time ta' l-istess tip biss minhabba li huma jahdmu part-time kemm-il darba dan it-trattament differenti mhuwiex oġġettivament ġustifikat.
 2. Meta approprjat, il-prinċipju ta' pro rata temporis għandu japplika.
 3. L-arrangamenti għall-applikazzjoni ta' din il-klawżola għandhom ikunu definiti mill-Istati Membri u/jew is-sieħba soċjali, b'kont meħud tal-legislazzjoni Ewropea, il-liġi nazzjonali, il-ftehim kollettiv u l-prattika.
 4. Meta oġġettivament ġustifikat l-Istati Membri jistgħu wara konsultazzjoni ma' l-imsieħba soċjali skond il-liġi nazzjonali, il-ftehim kollettiv jew il-prattika u/jew l-imsieħba soċjali jistgħu, meta approprjat, jikkondizzjonaw l-aċċess għal impjiegi partikolari bi kwalifiki ta' perjodu ta' servizz, hin maħdum jew rati ta' qligħ. Il-kwalifiki li għandhom x'jaqsmu ma' l-aċċess ta' haddiema part-time għal kondizzjonijiet ta' l-impjieg partikolari għandhom jiġu ezaminati perjodikament b'kont meħud tal-prinċipju ta' non-diskriminazzjoni espress fil-Klawżola 4.1"
- 4 L-Artikolu 1 tad-Direttiva 2000/78 jipprovdi:

"L-iskop ta' din id-Direttiva huwa li tniżżel parametru ġenerali biex tikkumbatti diskriminazzjoni fuq bażi ta' reliġjon jew twemmin, diżabilità, età jew orjentazzjoni sesswali f'dak li għandu x'jaqsam ma' l-impjieg u x-xogħol, bi skop li timplimenta fl-Istati Membri il-prinċipju ta' ugwaljanza fit-trattament."

- 5 L-Artikolu 2 tad-din id-direttiva, dwar il-kunċett ta' diskriminazzjoni, jipprevedi:

“1. Għall-iskop ta' din id-Direttiva, 'il-prinċipju ta' ugwaljanza fit-trattament' għandu jfisser li m'għandux ikun hemm diskriminazzjoni diretta jew indiretta għall-ebda raġuni msemija fl-Artikolu 1.

2. Għall-iskopijiet tal-paragrafu 1:

- a) għandu jittqies li jkun hemm diskriminazzjoni diretta meta persuna tiġi trattata b'mod inqas favorevoli milli kienet tiġi trattata oħra f'sitwazzjoni simili, għar-raġunijiet imsemija fl-Artikolu 1;
- b) għandu jittqies li jkun hemm diskriminazzjoni indiretta meta fejn dispożizzjoni, kriterju jew Prattika apparentement newtrali tkun tqiegħed persuni li għandhom reliġjon jew twemmin partikolari, diżabilità partikolari, età partikolari, jew orjentazzjoni sesswali partikolari, partikolari fi żvantaġġ partikolari a paragon ma' persuni oħra hliet:
 - i) meta dik id-dispożizzjoni, jew dak il-kriterju jew Prattika jkunu oġġettivament iġġustifikati minn skop legittimu u l-mezzi li tintlaħaq ikun approprijati u neċessarji [...].”

- 6 L-Artikolu 6(1) tal-imsemmija direttiva, intitolat “Il-ġustifikazzjoni għal trattament differenti fuq bażi ta' età”, huwa fformulat kif ġej:

“1. Minkejja l-Artikolu 2(2), l-Istati Membri jistgħu jipprovdu li trattament differenti fuq bażi ta' età m'għandux jikkostitwixxi diskriminazzjoni, jekk, fil-kuntest tal-liġi nazzjonali, hu oġġettivament u raġonevolment iġġustifikat b'għan legittimu, inkluża politika legittima ta' l-impjieg, tas-suq tax-xogħol u ta' oġġettivi ta' taħriġ professjonali, u jekk il-mezzi biex jintlaħqu dawk l-għanjiet ikunu approprijati u neċessarji.

[...]”

- 7 L-Artikolu 4, li jinsab fil-Kapitolu 1, intitolat “Paga ugwali”, tat-Titolu II tad-Direttiva 2006/54, jipprevedi:

“Projbizzjoni ta' diskriminazzjoni

Għandha tiġi eliminata d-diskriminazzjoni diretta u indiretta fuq il-bażi ta' sess fir-rigward ta' l-aspetti u l-kondizzjonijiet kollha ta' remunerazzjoni għall-istess xogħol jew għal xogħol li jittqies li għandu valur ugwali.

[...]”

Id-dritt Germaniż

- 8 L-ewwel sentenza tal-Artikolu 2(1) tal-Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung (Betriebsrentengesetz) (liġi dwar it-titjib tal-iskemi ta' pensjonijiet tal-irtirar ta' impriza, iktar 'il quddiem il-“liġi dwar il-pensjonijiet tal-irtirar” hija fformulata kif ġej:

“Artikolu 2 - Ammont tad-dritt kweżit

Meta jsehh l-avveniment li jagħti lok għal dritt għall-pensjoni minhabba li tkun intlaħqet l-età tal-irtirar, invalidità jew mewt, haddiem li jkun irtira qabel iż-żmien u li jkun intitolat għad-drittijiet taħt l-Artikolu 1b) ta' din il-liġi u l-aventi kawża tiegħu jgawdu minn dritt li huwa mill-inqas ekwivalenti għall-parti mill-benefiċċju li minnu huma kienu jibbenefikaw fl-assenza ta' rtirar qabel iż-żmien, li jikkorrispondi għar-relazzjoni bejn l-anzjanità u t-tul tal-perijodu inkluż bejn id-dhul

fis-servizz fl-impriża u l-età normali tal-irtirar għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja; minflok l-età normali tal-irtirar, tittiehed inkunsiderazzjoni data preċedenti meta din tkun prevista mill-iskema ta' irtirar bħala l-età massima, u, l-iktar tard, id-data li fiha l-haddiem jikseb l-età ta' 65 sena, fil-każ li dan jitlaq mill-impriża u jitlob fl-istess hin pensjoni tax-xjuħija skont l-assigurazzjoni legali obligatorja għall-affiljati fit-tul [...]"

- 9 L-Artikolu 4(1) tal-Gesetz über Teilzeitarbeit und befristete Arbeitsverträge (liġi dwar ix-xogħol part-time u l-kuntratti għal żmien determinat) huwa fformulat kif ġej:

"1. Haddiem part-time ma għandux jiġi ttrattat b'mod inqas favorevoli minn haddiem full-time komparabbli għar-raġuni biss li jaħdem part-time, sakemm ma jkunux jeżistu raġunijiet oġġettivi li jiġġustifikaw trattament differenti. Il-haddiem part-time għandu jirċievi remunerazzjoni jew benefiċċju iehor bi hlas diviżibbli li l-portata tiegħu għandha għall-inqas tkun tikkorrispondi għall-proporzjon tas-sigħat tax-xogħol tiegħu meta mqabbel ma' dak ta' haddiem full-time komparabbli. [...]"

- 10 It-Taqsima 3.4 tal-iskema ta' pensjoni ta' Mars li tinsab fil-ftehim kollettiv tas-6 ta' Novembru 2008 (iktar 'il quddiem l-"iskema ta' pensjoni") tipprevedi:

"Id-'dħul' ta' persuna li tista' tinvoka d-drittijiet għall-pensjoni tagħha huwa ekwivalenti għar-remunerazzjoni annwali totali li din il-persuna tirċievi għas-servizzi li hija tipprovdi lill-impriża. [...] Meta persuna li tista' tinvoka d-drittijiet għall-pensjoni tagħha tkun, matul is-snin ta' servizz tagħha li jagħtu lok għal dritt għall-pensjoni tal-irtirar, hadmet part-time, b'mod kontinwu jew temporanju, id-'dħul' tagħha skont l-ewwel sentenza jiġi ddeterminat fuq il-bażi tas-sigħat ta' xogħol fil-gimgha miftiehma b'kuntratt. Dan id-'dħul' jitqassam fuq sigħat ta' xogħol fil-gimgha ekwivalenti għar-rata ta' attività medja tul is-snin ta' servizz li għandhom jittiehdu inkunsiderazzjoni. Ir-rata ta' attività hija r-relazzjoni bejn is-sigħat ta' xogħol normali fil-gimgha miftiehma u s-sigħat ta' xogħol normali fil-gimgha skont il-manwal ta' Mars, relazzjoni li ma tistax madankollu teċċedi l-100 %".

- 11 It-Taqsima 3.5 tal-iskema ta' pensjoni tipprevedi:

"Is-'salarju li jagħti lok għal dritt għall-pensjoni' ta' persuna li tista' tinvoka d-drittijiet għall-pensjoni tagħha huwa ekwivalenti għall-ammont medju massimu tad-dħul li din il-persuna tkun irċeviet matul tlieta mill-aħħar hames snin shaħ ta' attività tagħha li jagħtu lok għal dritt għall-pensjoni tal-irtirar [...]"

- 12 Skont it-Taqsima 4.1 tal-iskema ta' pensjoni:

"Fid-dawl tal-kundizzjonijiet u tal-limitazzjonijiet previsti minn din l-iskema ta' pensjoni, persuna li tista' tinvoka d-drittijiet għall-pensjoni tagħha tikseb, meta tirtira, kemm jekk dan isehh fl-età 'normali' jew sussegwentement, għal kull sena shiħa ta' servizz li jagħti lok għal dritt għall-pensjoni tal-irtirar, pensjoni tal-irtirar annwali ekwivalenti

- A) għal 0.6 % tal-parti tas-salarju tagħha li jagħti lok għal dritt għall-pensjoni tal-irtirar li tkun inqas mill-ammont medju tal-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja għas-snin li fuqhom ikun ibbażat il-kalkolu tas-salarju li jagħti lok għal dritt għall-pensjoni tal-irtirar, u
- B) għal 2.0 % tal-parti tas-salarju tagħha li jagħti lok għal dritt għall-pensjoni tal-irtirar li tkun għola minn dan l-ammont medju.

[...] is-snin ta' servizz li jagħtu lok għal dritt għall-pensjoni tal-irtirar huma madankollu limitati għat-total ta' 35 il-sena shiħa".

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 13 U. Kleinsteuber, li twieldet fit-3 ta' April 1965, kienet impjegata ma' Mars u mal-predeċessur tagħha bejn l-1 ta' Ottubru 1990 u l-31 ta' Mejju 2014, u dan f'diversi pożizzjonijiet. Din hadmet kemm full-time kif ukoll part-time b'sigħat imnaqqsa ta' bejn 50 % u 75 % tal-attività ta' haddiem full-time. U. Kleinsteuber tibbenefika, fil-konfront ta' Mars u wara li taghlaq il-55 sena, minn dritt għall-pensjoni tal-irtirar ta' impriza.
- 14 Skont l-iskema ta' pensjoni, fil-każ ta' haddiem li ma huwiex impjegat full-time, qabelxejn, għandu jitwettaq kalkolu tas-salarju annwali rilevanti tal-haddiem full-time li jkun intitolat għall-pensjoni tal-irtirar. Sussegwentement, dan is-salarju jiġi mnaqqas skont ir-rata ta' attività medja matul il-perijodu tal-impjeg kollu. Fl-aħhar nett, id-diversi rati relatati mal-elementi li jikkostitwixxu s-salarju jiġu applikati għall-ammont li jirriżulta. L-ammont tal-pensjoni tal-irtirar ta' impriza huwa fil-fatt ikkalkolat abbażi ta' formula msejha "iddifferenzjata".
- 15 Għalhekk issir distinzjoni bejn id-dhul magħmul li jkun iktar baxx mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obbligatorja u dak li jeċċedi dan il-limitu. Il-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet huwa, fid-dritt Ġermaniż tal-assigurazzjoni soċjali, l-ammont sa fejn is-salarju ta' persuna li tibbenefika mill-kopertura legali jintuża għall-assigurazzjoni soċjali. L-elementi kostituttivi tas-salarju 'il fuq mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet ġew evalwati, waqt il-kalkolu tal-ammont tal-pensjoni tal-irtirar ta' impriza ta' U. Kleinsteuber, għal 2 % filwaqt li l-elementi kostituttivi tas-salarju 'l isfel minn dan il-limitu ġew evalwati għal 0.6 %.
- 16 Kif jirriżulta mid-deċizzjoni tar-rinviju, fil-każ ta' rtirar qabel iż-żmien ta' impjegat, skont l-ewwel sentenza tal-Artikolu 2(1) tal-liġi dwar il-pensjonijiet tal-irtirar, għandu jitwettaq kalkolu *pro rata temporis*. L-ewwel nett, għandu jiġi kkalkolat id-"dritt massimu fittizju", jiġifieri d-dritt għall-pensjoni li kien igawdi minnu l-haddiem li kieku ma kienx telaq mill-impjeg tiegħu qabel iż-żmien, iżda kien baqa' impjegat sakemm ikun laħaq l-età tal-irtirar miftiehem. Sussegwentement, il-"kwozjent miksub" jiġi kkalkolat billi tiġi stabbilita r-relazzjoni bejn l-anzjanità effettiva u l-perijodu li l-haddiem kien baqagħlu jaħdem sa' ma jilħaq l-età tal-irtirar li kieku ma kienx irtira qabel iż-żmien. Id-dritt massimu fittizju jiġi mbaġħad immultiplikat bil-kwozjent miksub sabiex jiġi ddeterminat l-ammont tal-pensjoni tal-irtirar ta' impriza jew id-dritt għalih.
- 17 L-iskema ta' pensjoni ta' Mars tipprevedi, barra minn hekk, limitu għas-snin ta' anzjanità li jistgħu jittiehdu inkunsiderazzjoni u li huwa stabbilit għal 35 sena.
- 18 U. Kleinsteuber tikkontesta quddiem l-Arbeitsgericht Verden (tribunal industrijali ta' Verden, il-Ġermanja) il-kalkolu tal-ammont tal-pensjoni tal-irtirar ta' impriza tagħha mwettaq minn Mars u tqis li hija intitolata għal pensjoni tal-irtirar oghla minn dik ikkalkolata minn din tal-aħhar. Il-Bundesarbeitsgericht (tribunal industrijali federali, il-Ġermanja) diġà indikat dwar dan is-sugġett li l-leġiżlazzjoni inkluża fl-Artikolu 2 tal-liġi dwar il-pensjonijiet tal-irtirar hija xierqa u meħtieġa għall-ilħuq ta' għan leġittimu.
- 19 F'dawn iċ-ċirkustanzi, l-Amtsgericht Verden (tribunal industrijali ta' Verden) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel id-domandi preliminari segwenti lill-Qorti tal-Ġustizzja:
- "1.
- a) Id-dritt tal-Unjoni applikabbli, partikolarment il-Klawżola 4(1) u (2) tal-ftehim qafas [...] u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54, moqri flimkien mad-Direttiva 2000/78, għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi dispożizzjonijiet legali jew użanzi nazzjonali li, għall-kalkolu tal-ammont ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriza, jagħmlu distinzjoni bejn id-dhul mix-xogħol li huwa iktar baxx mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obbligatorja u d-dhul mix-xogħol li jeċċedi dan il-limitu ("formula ddifferenzjata għall-kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar"), b'mod li ma jieħdux inkunsiderazzjoni d-dhul minn

impieg part-time billi jikkalkolaw l-ewwel id-dhul minn impieg full-time korrispondenti, jiddeterminaw il-proporzjon[ijiet] 'il fuq u 'l isfel mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet u sussegwentement japplikaw dan il-proporzjon fuq id-dhul imnaqqas tal-impieg part-time?

Jekk id-domanda 1.a) titlob risposta negativa:

- b) Id-dritt tal-Unjoni applikabbli, partikolarment il-Klawżola 4(1) u (2) tal-ftehim qafas u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54 [...], moqri flimkien mad-Direttiva 2000/78 [...], għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi dispożizzjonijiet legali jew użanzi nazzjonali li, għall-kalkolu tal-ammont ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriża, jagħmlu distinzjoni bejn id-dhul mix-xogħol li huwa iktar baxx mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja u d-dhul mix-xogħol li jeċċedi dan il-limitu ("formula ddifferenzjata għall-kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar"), u, fil-każ ta' persuna impjegata li hadmet parzjalment full-time u parzjalment part-time, ma jidhux inkunsiderazzjoni perijodi speċifiċi (pereżempju snin kalendarji differenti), iżda jikkalkolaw rata ta' attività uniformi għaž-żmien kollu tar-relazzjoni tal-impieg u japplikaw il-formula ddifferenzjata għall-kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar biss fir-rigward tar-remunerazzjoni medja li tirriżulta?
2. Id-dritt tal-Unjoni applikabbli, partikolarment il-projbizzjoni tad-diskriminazzjoni bbażata fuq l-età, li s-sinjifikat konkret tagħha jinsab speċifikat fl-Artikolu 21 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea u fid-Direttiva 2000/78 [...], partikolarment fl-Artikoli 1, 2 u 6 ta' din tal-aħħar, għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi dispożizzjonijiet legali jew użanzi nazzjonali li jipprevedu pensjoni tal-irtirar ta' impriża li l-ammont tagħha jikkorrispondi għar-relazzjoni bejn l-anzjanità u t-tul taż-żmien bejn id-dhul [fis-servizz] fl-impriża u l-età normali tal-irtirar stabbilita mill-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja [...], u għalhekk b'limitu ta' snin [ta' servizz] li jistgħu jingħaddu, bil-konsegwenza li l-persuni impjegati li jkunu kisbu l-anzjanità tagħhom meta kienu iżgħar jirċievu pensjoni tal-irtirar ta' impriża iktar baxxa minn dik li jirċievu l-kollegi tagħhom li jkunu kisbu l-anzjanità tagħhom meta kienu ikbar fl-età, minkejja li l-perijodu ta' servizz mal-impriża taż-żewġ gruppi ta' impjegati jkun l-istess?"

Fuq id-domandi preliminari

Fuq l-ewwel domanda

Kummenti preliminari

- 20 Mill-formulazzjoni tal-partijiet (a) u (b) tal-ewwel domanda preliminari jirriżulta li l-qorti tar-rinvju tistieden lill-Qorti tal-Ġustizzja tinterpreta l-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54, moqri flimkien mad-Direttiva 2000/78.
- 21 Madankollu minn qari tar-raġunijiet esposti mill-qorti tar-rinvju jirriżulta li din fil-fatt tistaqsi lill-Qorti tal-Ġustizzja jekk legizlazzjoni nazzjonali bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali tistax twassal għal diskriminazzjoni fil-konfront ta' persuni impjegati li jahdmu part-time, fis-sens tal-Ftehim Qafas. F'dan il-każ, ir-rikorrenti fil-kawża prinċipali tkun intitolata wkoll tinvoka l-eżistenza ta' ksur tal-prinċipju ta' ugwaljanza tal-opportunitajiet u ta' ugwaljanza fit-trattament bejn irġiel u nisa, fis-sens tad-Direttiva 2006/54, sa fejn, skont din il-qorti, l-attivitajiet part-time huma iktar imwettqa min-nisa.
- 22 Għall-kuntrarju, mit-talba għal deċizzjoni preliminari ma jirriżulta l-ebda element li jippermetti li jiġi eżaminat jekk l-imsemmija legizlazzjoni tikkostitwixx diskriminazzjoni bbażata fuq l-età, fis-sens tal-Artikoli 1 u 2 tad-Direttiva 2000/78.

- 23 F'dawn iċ-ċirkustanzi, għandu jiġi kkunsidrat li l-partijiet (a) u (b) tal-ewwel domanda preliminari jirrigwardaw l-interpretazzjoni tal-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas, kif ukoll tal-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54.

Fuq il-parti (a) tal-ewwel domanda

- 24 Permezz tal-parti (a) tal-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk il-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu leġislazzjoni nazzjonali li, għall-kalkolu tal-ammont ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriża, tagħmel distinzjoni bejn id-dhul mix-xogħol li huwa iktar baxx mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja u d-dhul mix-xogħol li jeċċedi dan il-limitu, b'mod li ma tiħux inkunsiderazzjoni d-dhul minn impjeg part-time billi tikkalkola l-ewwel id-dhul minn impjeg full-time korrispondenti, billi tiddetermina l-proporzjonijiet rispettivament 'il fuq u 'l isfel mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet u sussegwentement billi tapplika dan il-proporzjon fuq id-dhul imnaqqas tal-impjeg part-time.
- 25 Il-klawżola 4(1) tal-Ftehim Qafas tistabbilixxi projbizzjoni li, f'dak li jirrigwarda l-kundizzjonijiet tal-impjeg, il-haddiema part-time jiġu ttrattati b'mod inqas favorevoli mill-haddiema full-time komparabbli għar-raġuni biss li huma jaħdmu part-time, sakemm trattament differenti ma jkunx iġġustifikat minn raġunijiet oġġettivi.
- 26 F'dan il-każ, ma huwiex ikkontestat li l-metodu ta' kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar ta' impriża li jikkonsisti fit-tweġġ ta' distinzjoni bejn is-salarji li huma iktar baxxi mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet u dawk li jeċċedu dan il-limitu (iktar 'il quddiem il-“formula ddifferenzjata”) japplika kemm għall-impjegati full-time kif ukoll għall-impjegati part-time.
- 27 U. Kleinsteuber issostni madankollu li dan il-metodu ta' kalkolu jwassal sabiex ir-rata iktar għolja ta' 2 % tiġi applikata għal proporzjon żgħir wisq tad-dhul annwali li jagħti lok għal dritt għall-pensjoni. Filwaqt li, skont l-iskema ta' pensjoni tagħha, Mars ikkalkolat, fuq il-bażi ta' attività full-time, ir-remunerazzjoni annwali li tagħti lok għal dritt għall-pensjoni applikabbli għar-rikorrenti fil-kawża prinċipali qabel ma naqqas fuq il-bażi tar-rata ta' attività part-time tagħha, qassmet l-ammont hekk miksub f'kategorija iktar baxxa mil-limitu ta' kalkolu tal-kontribuzzjonijiet u f'kategorija oġġla minn dan il-limitu u applikat għalihom id-diversi perċentwali, U. Kleinsteuber tqis li għall-persuni impjegati part-time l-kalkolu għandu jsir billi jiġi kkalkolat id-dhul fittizju ta' persuna impjegata full-time bl-applikazzjoni għaliha tal-formula ddifferenzjata. Huwa biss sussegwentement li għandu jitwettaq tnaqqis fuq il-bażi tar-rata ta' attività part-time.
- 28 Madankollu, mill-atti tal-proċess quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja ma jirrizultax li l-metodu ta' kalkolu applikat minn Mars iwassal għal diskriminazzjoni fil-konfront tal-haddiema part-time.
- 29 Fil-fatt, għandu jiġi kkonstatat li t-tehid inkunsiderazzjoni tar-relazzjoni bejn il-perijodu ta' xogħol effettivament imwettaq mill-haddiem tul il-karriera tiegħu u l-perijodu ta' xogħol ta' haddiem li tul il-karriera kollha tiegħu hadem fuq bażi full-time jikkostitwixxi applikazzjoni stretta tal-prinċipju *pro rata temporis*. F'dan il-każ, Mars għalhekk ikkalkolat u applikat rata ta' 71.5 %.
- 30 F'dan ir-rigward, għandu jitfakkar li t-tehid inkunsiderazzjoni tas-siġhat ta' xogħol effettivament imwettaq minn haddiem tul il-karriera tiegħu huwa kriterju oġġettiv u mingħajr ebda diskriminazzjoni, li jippermetti tnaqqis proporzjonat tad-drittijiet tiegħu għall-pensjoni (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tat-23 ta' Ottubru 2003, Schönheit u Becker, C-4/02 u C-5/02, EU:C:2003:583, punt 91).

- 31 Barra minn hekk, għandu jiġi kkonstatat li, jekk id-drittijiet għall-pensjoni tal-irtirar ta' impriża ta' U. Kleinsteuber ma jikkorrispondux għall-proporzjon *pro rata temporis* ta' full-time imħallas aħjar, dan ma jirriżultax mill-fatt li U. Kleinsteuber ħadmet fuq bażi part-time, iżda mill-applikazzjoni ta' dan il-prinċipju u tal-formula ddifferenzjata.
- 32 F'dan ir-rigward, mill-atti tal-proċess quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li l-pensjoni tal-irtirar ta' impriża tikkompleta, fuq bażi volontarja tal-persuna li timpjega, il-benefiċċji mħallsa mill-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja. Għalhekk, l-għan tal-iskema ta' pensjoni ta' Mars huwa li jiġi rifuq fl-età tal-irtirar, jekk ikun possibbli b'mod sħiħ u proporzjonat, il-livell ta' għajxien li kellha l-persuna impjegata tul is-snin tax-xogħol tagħha.
- 33 Il-formula ddifferenzjata hija intiża, min-naħa tagħha, li tiegħu inkunsiderazzjoni d-differenza ta' hteġa ta' kopertura għall-kategoriji ta' remunerazzjoni iktar baxxi u oġġla mil-limitu ta' kalkolu tal-kontribuzzjonijiet, peress li dawn tal-aħħar ma jittidux inkunsiderazzjoni waqt il-kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar imħallsa mill-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja.
- 34 Minn naħa, għandu jiġi kkonstatat li, għall-impjegati li, minhabba x-xogħol part-time, irċewew dħul li jagħti lok għal dritt għall-pensjoni ġeneralment inqas mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet, l-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja ma għandha l-ebda lakuna fil-benefiċċji mogħtija, peress li d-dħul kollu tagħhom huwa kopert mill-imsemmija assigurazzjoni.
- 35 Barra minn hekk, kif sostnew il-Gvern Ġermaniż u l-Kummissjoni Ewropea, il-metodu ta' kalkolu ssuġġerit minn U. Kleinsteuber, imfakkar fil-punt 27 ta' din is-sentenza, jista' jwassal sabiex il-partijiet ta' dħul li huma iktar oġġla mil-limitu ta' kalkolu tal-kontribuzzjonijiet jiġu mġhollija artifiċjalment. Bl-istess mod, fil-każ ta' remunerazzjoni part-time ta' livell iktar baxx minn dan il-limitu, il-metodu ssuġġerit mir-rikorrenti fil-kawża prinċipali jista' jwassal għal applikazzjoni tar-rata ta' 2 %, sa fejn il-formula ddifferenzjata tkun direttament applikata għar-remunerazzjoni annwali ta' haddiem full-time korrispondenti, saħansitra qabel ma titnaqqas fuq il-baża tar-rata ta' attività part-time tal-impjegat ikkonċernat. Issa, ma jeżisti ebda bżonn ta' kopertura addizzjonali fil-każ ta' remunerazzjoni ta' livell iktar baxx minn dan il-limitu.
- 36 Kif irrilevat il-Kummissjoni, dan iwassal sabiex l-attività professjonali tal-persuna kkonċernata tiġi stmata b'mod eċċessiv, u jwassal għall-istabbiliment ta' drittijiet ħafna iktar oġġla u mhux relatati mal-attività effettivament imwettqa minn U. Kleinsteuber.
- 37 Il-qorti tar-rinviju rrilevat, f'dan ir-rigward, li li kieku kellu jiġi applikat l-approċċ tar-rikorrenti fil-kawża prinċipali, Mars tkun obligata tapplika għall-partijiet tas-salarju ta' U. Kleinsteuber li jkun iktar baxxi mill-imsemmi limitu, minbarra l-kontribuzzjonijiet għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja, il-perċentwali iktar għolja ta' 2 % prevista mill-iskema ta' pensjoni u, fl-aħħar mill-aħħar, thallas għalhekk pensjoni tal-irtirar ta' impriża li tkun proporzjonalment oġġla anki għall-imsemmija partijiet tas-salarju.
- 38 Għandu jiġi kkunsidrat, min-naħa l-oħra, li l-għan tal-formula ddifferenzjata, intiża għat-teħid inkunsiderazzjoni tad-differenza ta' hteġa ta' kopertura għall-partijiet ta' remunerazzjoni iktar baxxi u oġġla mil-limitu ta' kalkolu tal-kontribuzzjonijiet, jikkostitwixxi raġuni oġġettiva, fis-sens tal-klawżola 4(1) tal-Ftehim Qafas, li tiġġustifika differenza fit-trattament bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali.
- 39 F'dawn iċ-ċirkustanzi, ma jistax jiġi konkluż li l-leġiżlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali tikkostitwixxi diskriminazzjoni bbażata fuq it-tip ta' xogħol, fis-sens tal-Ftehim Qafas u, għaldaqstant, lanqas ma tikkostitwixxi ksur tal-prinċipju ta' ugwaljanza tal-opportunitajiet u ta' ugwaljanza fit-trattament bejn irġiel u nisa, fis-sens tad-Direttiva 2006/54.

40 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għall-parti (a) tal-ewwel domanda għandha tkun li l-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54 għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux leġislazzjoni nazzjonali li, għall-kalkolu tal-ammont ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriża, tagħmel distinzjoni bejn id-dhul mix-xogħol li huwa iktar baxx mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obbligatorja u d-dhul mix-xogħol li jeċċedi dan il-limitu, b'mod li ma tiħux inkunsiderazzjoni d-dhul minn impjieg part-time billi tikkalkola l-ewwel id-dhul minn impjieg full-time korrispondenti, billi tiddetermina l-proporzjonijiet rispettivament 'il fuq u 'l isfel mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet u sussegwentement billi tapplika dan il-proporzjon fuq id-dhul imnaqqas tal-impjieg part-time.

Fuq il-parti (b) tal-ewwel domanda

41 Permezz tal-parti (b) tal-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk il-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludux leġislazzjoni nazzjonali li, għall-finijiet tal-kalkolu tal-ammont ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriża ta' impjegat li ha-dem parzjalment full-time u parzjalment part-time, tiddetermina rata ta' attività uniformi għaž-żmien kollu tar-relazzjoni tal-impjieg.

42 Skont il-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas, għandu jiġi ddeterminat jekk il-ħaddiema part-time humiex ittrattati b'mod inqas favorevoli mill-ħaddiema full-time komparabbli, minħabba l-fatt tal-istabbiliment ta' rata ta' attività uniformi għas-snin tal-karriera li jistgħu jingħaddu.

43 Issa, l-istabbiliment ta' rata part-time dehret li tikkostitwixxi metodu li jippermetti li jiġi evalwat ix-xogħol kollu mwettaq mill-ħaddiem part-time. Għall-kalkolu li jirrigwarda l-ħaddiema part-time, ma jistax jiġi preżunt, għall-kuntrarju, li dawn ikunu ha-dmu full-time matul il-perijodu kollu.

44 Mars issostni li l-applikazzjoni ta' rata ta' attività uniformi għas-snin tal-karriera li jistgħu jingħaddu tirrifletti sempliċement id-diversi hinijiet tax-xogħol matul l-attività, iżda mhux ir-remunerazzjonijiet differenti rċevuti matul dan il-perijodu. Fil-fatt, skont din il-kumpannija, l-iskema ta' pensjoni tinkludi impenn li tingħata pensjoni tal-irtirar marbuta mal-aħħar remunerazzjoni u r-remunerazzjoni rċevuta matul ir-relazzjoni tal-impjieg hija irrilevanti għall-finijiet tal-kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar.

45 F'dan ir-rigward, l-ebda element mill-atti tal-proċess quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja ma jippermetti li jiġi stabbilit li metodu ta' kalkolu ieħor, bħal dak li jikkonsisti f'li l-hin tax-xogħol imwettaq ma' Mars jinqasam f'perijodi, ikun jippermetti kalkolu iktar xieraq u iktar ekwu, fid-dawl tal-prinċipju ta' *pro rata temporis*.

46 **Hija** l-qorti tar-rinviju, li hija l-unika waħda li għandha għarfien iddettaljat tal-proċess, li għandha tivverifika li dan huwa l-każ fil-kawża prinċipali u, b'mod partikolari, li għandha tivverifika li l-metodu ta' kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar inkwistjoni fil-kawża prinċipali ma jiksirx dan il-prinċipju, li l-osservanza tiegħu hija, fil-kawża prinċipali, imposta bil-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas.

47 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għall-parti (b) tal-ewwel domanda, għandha tkun li l-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54 għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux leġislazzjoni nazzjonali li, għall-kalkolu tal-ammont ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriża ta' impjegat li ha-dem parzjalment full-time u parzjalment part-time, tiddetermina rata ta' attività uniformi għaž-żmien kollu tar-relazzjoni tal-impjieg, sa fejn dan il-metodu ta' kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar ma jiksirx ir-regola tal-*pro rata temporis*. Hija l-qorti tar-rinviju li għandha tivverifika jekk dan huwiex il-każ.

Fuq it-tieni domanda

- 48 Permezz tat-tieni domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju, essenzjalment, tistaqsi, jekk l-Artikoli 1 u 2 kif ukoll l-Artikolu 6(1) tad-Direttiva 2000/78, għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu legiżlazzjoni nazzjonali li tipprevedi pensjoni tal-irtirar ta' impriża, li l-ammont tagħha jikkorrispondi għar-relazzjoni bejn l-anzjanità u t-tul taż-żmien inkluż bejn id-dhul fis-servizz fl-impriża u l-età normali tal-irtirar stabbilita mill-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obligatorja, u għalhekk b'limitu tas-snin tal-karriera li jistgħu jingħaddu.
- 49 Skont l-Artikolu 2(2)(a) ta' din id-direttiva, hemm diskriminazzjoni diretta meta persuna, minhabba l-età tagħha, tiġi ttrattata b'mod inqas favorevoli minn kif tiġi ttrattata, ġiet ittrattata jew kieku tiġi ttrattata persuna oħra f'sitwazzjoni komparabbli. Skont l-Artikolu 2(2)(b) tad-Direttiva 2000/78, hemm diskriminazzjoni indiretta meta dispożizzjoni, kriterju jew Prattika apparentament newtrali tista' tkun tinvolvi żvantaġġ partikolari għal persuni ta' età partikolari meta mqabbla ma' persuni oħra sakemm din id-dispożizzjoni, dan il-kriterju jew din il-prattika ma tkunx oġġettivament iġġustifikata b'għan legittimu u sakemm il-mezzi għat-twettiq ta' dan l-għan ma jkunux xierqa u meħtieġa.
- 50 Fir-rigward tal-kwistjoni tal-eżistenza ta' differenza fit-trattament direttament jew indirettament ibbażata fuq l-età, il-qorti tar-rinviju tirrileva li l-konsegwenza tal-metodu ta' kalkolu inkwistjoni fil-kawża prinċipali hija li l-persuni impjegati li kisbu l-anzjanità tagħhom meta kienu iżgħar jirċievu pensjoni tal-irtirar ta' impriża iktar baxxa minn dik li jirċievu l-kollaboraturi li kisbu l-anzjanità tagħhom meta kienu ikbar, minkejja li l-anzjanità hija l-istess.
- 51 Kif irrileva l-Gvern Germaniż, la l-legiżlazzjoni nazzjonali u lanqas il-limitu previst mill-iskema ta' pensjoni ma jirreferu direttament għall-kriterju tal-età. Barra minn hekk, il-legiżlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali tapplika bl-istess mod għall-haddiema ta' kull età.
- 52 Din il-legiżlazzjoni ma hijiex għalhekk direttament ibbażata fuq il-kriterju tal-età, iżda fuq dak tal-anzjanità fl-impriża.
- 53 Mid-deċiżjoni tar-rinviju jirriżulta madankollu li l-effett sekondarju li jipproduċi l-istabbiliment ta' limitu tas-snin tal-karriera li jistgħu jingħaddu kien jidher dejjem meta l-età ta' dhul fis-servizz tal-persuna impjegata li rtirat qabel iż-żmien ikun inqas mid-differenza bejn l-età massima għall-irtirar u l-limitu tas-snin ta' servizz. Għalhekk, fil-każ fejn l-età massima għall-irtirar tkun ta' 65 sena u fejn is-snin ta' servizz li jistgħu jingħaddu jkunu limitati għal 35, l-impjegati li jirtiraw qabel iż-żmien u li bdew jaħdmu qabel l-età ta' 30 sena jkunu żvantaġġati f'termini ta' kalkolu tad-drittijiet għall-pensjoni tal-irtirar ta' impriża.
- 54 Għalhekk, għandu jiġi kkonstatat li tali differenza fit-trattament tirriżulta mill-interazzjoni bejn l-istabbiliment ta' limitu għas-snin ta' servizz li jistgħu jingħaddu u fatturi oħra, bħall-metodu ta' tnaqqis *pro rata temporis* previst fl-ewwel sentenza tal-Artikolu 2(1) tal-liġi dwar il-pensjonijiet tal-irtirar.
- 55 L-eżistenza ta' żvantaġġ għal grupp ta' età partikolari tirriżulta għalhekk mill-applikazzjoni flimkien ta' dispożizzjonijiet u mill-allineament ta' parametri partikolari.
- 56 Il-qorti tar-rinviju tirrileva, barra minn hekk, li "b'mod astratt, jista' jingħad li l-effett sfavorevoli tal-legiżlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali huwa ħafna iktar sinjifikattiv fejn il-persuna impjegata kienet żagħżugħa meta bdiet ir-relazzjoni tal-impjieg, fejn il-perijodi ta' servizz kienu qosra u fejn l-istabbiliment ta' limitu tas-snin ta' servizz li jistgħu jingħaddu kien iffissat baxx". Il-Gvern Germaniż jikkonstata, min-naħa tiegħu, li tipikament l-effett tal-metodu ta' kalkolu inkwistjoni fil-kawża prinċipali huwa li, "f'ċerti sitwazzjonijiet", joħloq nuqqas indirett ta' ugwaljanza fit-trattament tal-haddiema li jkunu iżgħar peress li huwa fil-każ tagħhom biss, waqt il-kalkolu tad-dritt massimu fittizju, li jintlaħaq il-limitu tas-snin tal-karriera u jidhol għalhekk fil-kalkolu.

- 57 Għall-kuntrarju, Mars tirrileva, minn naħa, li t-tieni domanda magħmula mill-qorti tar-rinviju ma hijiex utli għas-soluzzjoni tat-tilwima fil-kawża prinċipali, sa fejn, għall-kalkolu tad-drittijiet tagħha, il-karriera ta' U. Kleinsteuber ma tnaqqsitx.
- 58 Min-naħa l-oħra, Mars issostni li t-tnaqqis *pro rata temporis* previst fl-ewwel sentenza tal-Artikolu 2(1) tal-liġi dwar il-pensjonijiet tal-irtirar mhux dejjem tkun ta' żvantagġ għall-ħaddiema iżgħar u li, fi kwalunkwe każ, din id-dispożizzjoni ma hijiex ibbażata fuq l-età, iżda fuq l-anzjanità.
- 59 Hija l-qorti tar-rinviju, li hija l-unika waħda li għandha għarfien dirett tat-tilwima quddiemha, li għandha twettaq il-verifiki neċessarji sabiex jiġi ddeterminat jekk il-leġiżlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali tistax, b'mod konkret u lil hinn minn ċirkustanzi incerti, twassal għal differenza fit-trattament indirettament ibbażata mhux fuq l-anzjanità, iżda fuq l-età.
- 60 Hija għandha tivverifika wkoll li l-problema mqajma ma hijiex waħda ipotetika, iżda hija relatata mal-fatti diskussi mill-partijiet fil-kawża prinċipali. Tali kwistjoni ma tistax, fil-fatt, tiġi kkunsidrata b'mod astratt u ipotetiku iżda għanda tkun is-sugġett, skont il-każ, ta' analiżi każ b'każ.
- 61 Għandu, fil-fatt, jifakkar li, skont ġurisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-Ġustizzja, fil-kuntest tal-proċedura ta' kooperazzjoni bejn il-qorti nazzjonali u l-Qorti tal-Ġustizzja, stabbilita fl-Artikolu 267 TFUE, hija din tal-aħħar li għandha tagħti lill-qorti nazzjonali risposta utli li tippermettilha tiddeċiedi l-kawża quddiemha (sentenza tal-11 ta' Settembru 2014, B., C-394/13, EU:C:2014:2199, punt 21 u l-ġurisprudenza ċċitata). Barra minn hekk, l-ispirtu ta' kooperazzjoni li għandu jkun preżenti fl-iżvolġiment tar-rinviju għal deċiżjoni preliminari jimplika li, min-naħa tagħha, il-qorti nazzjonali tirrispetta l-funzjoni fdata lill-Qorti tal-Ġustizzja, li hija dik li tikkontribwixxi fl-amministrazzjoni tal-ġustizzja fl-Istati Membri u mhux dik li tesprimi opinjonijiet konsultattivi dwar domandi ġenerali jew ipotetiċi (sentenzi tat-12 ta' Ġunju 2003, Schmidberger, C-112/00, EU:C:2003:333, punt 32, u tas-26 ta' Frar 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punt 42).
- 62 Fil-każ li din il-qorti tikkonstata, fit-tmiem ta' din l-evalwazzjoni, l-eżistenza ta' tali differenza fit-trattament, għandu jifakkar li, skont l-Artikolu 6(1) tad-Direttiva 2000/78, din id-differenza fit-trattament ma għandhiex titqies bħala diskriminazzjoni fis-sens ta' din id-direttiva, sa fejn hija ġġustifikata minn għan leġittimu u fejn il-mezzi għat-twettiq ta' dan l-għan huma xierqa u meħtieġa.
- 63 F'dan ir-rigward, mill-proċess quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li l-leġiżlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali tfittex li tilhaq simultanjament għanijiet ta' politika soċjali li jirrigwardaw il-mobbiltà u l-iskema tal-irtirar, u l-għan prinċipali tal-pensjonijiet tal-irtirar ta' impriża, li huwa li tiġi kkompensata l-lealtà tal-persuni impegati tal-impriża. Din il-leġiżlazzjoni tiegħu wkoll inkunsiderazzjoni l-interess tal-impriża sabiex l-oneru li jirriżulta mill-pensjonijiet tal-irtirar ta' impriża minhabba drittijiet kweżiti jkun ċar u kalkolabbli.
- 64 F'dan ir-rigward, Mars sostniet li l-għan ta' din il-leġiżlazzjoni u, b'mod partikolari, tal-iskema tal-irtirar professjonali inkwistjoni huwa li tinstab regola applikabbli għall-kalkolu tal-ammont tad-drittijiet kweżiti fil-każ ta' irtirar qabel iż-żmien mir-relazzjoni tal-impjeg, li tosserva l-kunċett wiesa' tas-sistema tal-pensjonijiet tal-irtirar ta' impriża li tirregola l-pjanijiet ta' previdenza abitwali, u li tikkontribwixxi għalhekk għall-ġeneralizzazzjoni tal-pensjonijiet tal-irtirar ta' impriża, peress li dawn jingħataw fuq bażi volontarja mill-persuna li timpjega.
- 65 Għandu jiġi kkunsidrat li tali għanijiet, intizi għall-istabbiliment ta' bilanċ bejn l-interessi inkwistjoni, fil-kuntest tat-tħassib fil-qasam tal-politika tal-impjeg u tal-protezzjoni soċjali, sabiex jiġi żgurat benefiċċju ta' rtirar professjonali, jistgħu jiġu kkunsidrati bħala għanijiet ta' interess ġenerali.

- 66 Fir-rigward tan-natura xierqa tal-legizlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali, għandu jiġi rrilevat li l-adozzjoni ta' metodu ta' kalkolu ta' dritt legalment miksub fil-każ ta' rtirar qabel iż-żmien mir-relazzjoni ta' impjeg ibbażat fuq it-tul *pro rata temporis* tal-anzjanità effettiva meta mqabbla mal-anzjanità possibbli sal-età normali tal-irtirar, u fuq l-istabbiliment ta' limitu għas-snin tal-karriera li jistgħu jingħaddu ma jidhirx irragonevoli fid-dawl tal-għan tal-iskema ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriża inkwistjoni fil-kawża prinċipali.
- 67 Dan japplika wkoll fir-rigward tan-natura mehtieġa tal-legizlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali. Fil-fatt, għandu jiġi enfasizzat li ma jistgħux jinholqu inċentivi għaž-żamma fl-impriża sal-età legali tal-irtirar mingħajr l-għoti, lill-persuna impjegata li tagħmel din l-għażla, ta' vantaġġ fil-konfront tal-persuna impjegata li tirtira mill-impriża qabel iż-żmien. Barra minn hekk, mill-proċess quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja ma jirriżulta l-ebda element li jista' jikkonfuta serjament il-htieġa ta' tali legizlazzjoni u lanqas l-ebda regola ta' kalkolu oħra, bħal dik issuggerita minn U. Kleinsteuber, li tippermetti li l-għanijiet imsemmija jintlaħqu b'mod daqstant effikaċi u, b'mod partikolari, dak li jikkonsisti fil-generalizzazzjoni tal-pensjonijiet tal-irtirar ta' impriża.
- 68 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet kollha preċedenti, ir-risposta għat-tieni domanda magħmula għandha tkun li l-Artikoli 1 u 2 kif ukoll l-Artikolu 6(1) tad-Direttiva 2000/78 għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux legizlazzjoni nazzjonali li tipprevedi pensjoni tal-irtirar ta' impriża, li l-ammont tagħha jikkorrispondi għar-relazzjoni bejn l-anzjanità u t-tul taż-żmien bejn id-dhul fis-servizz fl-impriża u l-età normali tal-irtirar stabbilita mill-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obbligatorja, u għalhekk b'limitu tas-snin tal-karriera li jistgħu jingħaddu.

Fuq l-ispejjeż

- 69 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (L-Ewwel Awla) taqta' u tiddeċiedi:

- 1) Il-klawżola 4(1) u (2) tal-Ftehim Qafas dwar xogħol part-time, konkluz fis-6 ta' Ġunju 1997, li jinsab fl-Anness tad-Direttiva tal-Kunsill 97/81/KE, tal-15 ta' Diċembru 1997, li tikkonċerna l-Ftehim Qafas dwar ix-xogħol part-time konkluz mill-UNICE, miċ-CEEP u mill-ETUC, kif emendata, u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-5 ta' Lulju 2006, dwar l-implimentazzjoni tal-prinċipju ta' opportunitajiet indaqs u ta' trattament ugwali tal-irġiel u n-nisa fi kwistjonijiet ta' impjegi u xogħol, għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux legizlazzjoni nazzjonali li, għall-kalkolu tal-ammont ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriża, tagħmel distinzjoni bejn id-dhul mix-xogħol li huwa iktar baxx mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet għall-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obbligatorja u d-dhul mix-xogħol li jeċċedi dan il-limitu, b'mod li ma tihux inkunsiderazzjoni d-dhul minn impjeg part-time billi tikkalkola l-ewwel id-dhul minn impjeg full-time korrispondenti, billi tiddetermina l-proporzjonijiet rispettivament 'il fuq u 'l isfel mil-limitu tal-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet u sussegwentement billi tapplika dan il-proporzjon fuq id-dhul imnaqqas tal-impjeg part-time.
- 2) Il-klawżola 4(1) u (2) tal-imsemmi ftehim u l-Artikolu 4 tad-Direttiva 2006/54, għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux legizlazzjoni nazzjonali li, għall-kalkolu tal-ammont ta' pensjoni tal-irtirar ta' impriża ta' impjegat li ha-dem parzjalment full-time u parzjalment part-time, tiddetermina rata ta' attività uniformi għaž-żmien kollu tar-relazzjoni tal-impjeg, sa fejn dan il-metodu ta' kalkolu tal-pensjoni tal-irtirar ma jiksirx ir-regola tal-*pro rata temporis*. Hija l-qorti tar-rinviju li għandha tivverifika jekk dan huwiex il-każ.

- 3) L-Artikoli 1 u 2 kif ukoll l-Artikolu 6(1) tad-Direttiva tal-Kunsill 2000/78/KE, tas-27 ta' Novembru 2000, li tistabbilixxi qafas ġenerali għall-ugwaljanza fit-trattament fl-impieg u fix-xogħol, għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux leġislazzjoni nazzjonali li tipprevedi pensjoni tal-irtirar ta' impriża li l-ammont tagħha jikkorrispondi għar-relazzjoni bejn l-anzjanità u t-tul taż-żmien bejn id-dhul fis-servizz fl-impriża u l-età normali tal-irtirar stabbilita mill-assigurazzjoni tal-pensjoni tal-irtirar obbligatorja, u għalhekk b'limitu tas-snin tal-karriera li jistgħu jingħaddu.

Firem